

EN SOMMARFÄRD

I slutet av 1800- talet växte Hörby samhälle så det knakade. Nya hus uppfördes i raskt tempo och nya gator anlades. Trots att gatorna var nya så förblev de dyga och smutsiga. Det var också sankt på sina ställen och här bottnade man med granris och lade sedan lera och grus ovanpå.

De styrande hade inte tid med sådana bagateller utan hade fullt sjå att se till att Hörby växte och att man fick kommunikationer med omvärlden. Man beslöt att en eller kanske flera järnvägslinjer skulle dragas fram till orten. Och långt om länge anlades en järnväg mellan Höör och Hörby. Den öppnades för trafik den 25 oktober 1882. Banan hade en längd av 23 kilometer och längs banan anlades sex stationer.

Ovan: Fulltofta station omkring 1900. Nästa bild är ett virkeståg på väg från Fulltofta station mot Hörby.

Sommaren 1887 reste en reporter från Eslöfs Tidning sträckan Höör - Hörby - Tollarp. Hans berättelse mellan Fulltofta och Hörby följer här, något nerkortad.

“Fulltofta! Tåget går strax!” ropar konduktören. Det måste således vara brådt i backarna. Nåväl, jag satt lugnt kvar der och med detsamma från kupéfönstren betrakta en af de mest storslagna vyer denna järnväg har att uppvisa. Strax utanför stationen utbreda sig herregårdens (Fulltofta slott) åkrar, med skördar som angifva att jordmånen ej längre består af sand, utan i stället af svartmylla. Åkrarna begränsas af en större park, i hvilken hundraåra stammar, hvarje sommar och icke minst denna, prunka i frodig grönska. Bakom

slottet och parken utbreder sig östra delen af Ringsjön i sin klara spegel, omsluten af en ram skogkrönta strandpartier.

Å Fulltofta säteri herskar kaptenskan fru Ch. Dahl, född Trolle. Godset inköptes på 1700-talet af öfverste löjtnanten Fr. Trolle.

Vi närma oss hastigt centralplatsen för de båda järnvägar (Höör - Hörby, HHyJ och Hörby - Tollarp, HTJ.) å hvilka min sommarfärd företages, nemligen det köpingslika Hörby. Färden gick på kanten af Hörbydalen, som sträcker sig ned mot Ousbyholm. Utsikten är klar på dalens motsatta sida, der bördiga åkrar, täcka landställen och fagra skogsdungar öfverallt möta ens blick; härvidlag icke förglömmades Lyby kyrka, Ringsjöns stora sjömärke; ty belägen på en betydlig höjd, dominerar kyrkan och dess höga torn icke blott den nermaste trakten, utan äfven fjerran nejder.

Så kommer åter en signal. Jernvägen beskriver på slutningen mot Hörby en betydlig kurva, och, som genom ett trollslag skådar jag ned öfver ett virrvarr af hustak af plåt, tegel, spån och halm, det ena resande sig högre än det andra och vända åt alla himlens väderstreck - och hvart och ett av dessa tak döljer en historia, om ett slägte, som på en kort tidrymd hoptals strömmade hit och af ett gammalt Hörby skapade ett nytt.

Hur ser det nu ut i omgivningarna. Närmast mellan stationen och byn på venster hand från stationen räknadt ligger den gamla marknadsplatsen, till en del inkräktad af jernvägen, dels uppodlad och dels ännu liggande i lägervall. För ej så många år sedan kunde man här tvenne gånger om året skåda ett folkliif som var storartadt och hvartill man nu sällan får skåda maken. Kunde stenarna på detta fält tala, då skulle man få veta mycket. Mången komisk situation har här lockat till bedöfande skrattsalfvor, men å andra sidan, hur många bittra tårar hafva icke här blifvit fälda; tårar öfver felslagna förhoppningar, öfver olyckor, brott, skam och vanära.

Hörby Järnvägsstation och loket Bifrost som strax skall lämna stationen på väg till Höör. Bifrost var det äldsta loket som omkring 1900 såldes till LKAB. Efter lång och trogen tjänst finns det uppställt invid Narviks stationshus i Norge. Hit kom det år 1964.

Nedan: Järnvägshotellet rakt fram och Tingshuset till vänster. Vykort stämplat 1911.

Järnvägsstationen till vänster och Järnvägshotellet till höger. Vykort från omkring 1900.

Ungefär midt emot stationen ligger det i särdeles vacker stil hållna Justitias tempel, Frosta härads tingshus. Nära intill detta reser sig Nilssonska hotellet, som är ett angenämt ställe för resande, som i Hörby längre eller kortare tid ämna kvarstanna, sedan vanliga utskänkningsrättigheter der blifvit beviljade och sedan den nyanlagda stora trädgårdens vegetation hunnit ett par år i utveckling. Från hotellet har man en storartad utsigt öfver byn och nejden. Öster om byn reser länslasarettet sin vördnadsbjudande massa och vester om syns provincialläkarebostället. I den gröna Hörbydalens andra sida ligger socknens nyanlagda, i anslående stil hållna kyrkogård. Högre upp på höjden framskymtar i ett kaos af grönska kronolänsman Krooks Georgshill.

Vykort.

Vykort. Stämplat 1919.

Osbyholms slott

Borta i vester från Hörby skådar man än en gång solen som hvälfver floder af ljus på Ringsjön. Dess vackra strand framträder i en blåaktig färgtoning.

Än en gång, men för sista gången på denna resa, måste man besöka stränderna af "Skånes perla". Man har ingen rätt att förglömma det vackraste och mest minnesvärda stället på sjöns östra strand, Ousbyholms herregård.

I historien omtalas det redan 1440, då Björn Skaldre till "Osby" lemnade det till gemensamt arf åt två av sina döttrar, som voro gifta med hvardera en Hallunger och en Saxtrup. Hallungerska lotten öfvergick på 1500-talet till Thottarne, vidare till Brahe och Ramel. Kronogods blef Ousbyholm 1679, hvarefter det 1697 köptes af lagman Alex. Cock. Från denna släkt öfvergick slottet till släkten von Seth, som ännu eger det.

Tåget kavar sig bort från Hörby station. Sedan man passerat en större skogslund av blandade trädslag visar sig nejden allt mera kuperad. Kullarna äro beväxta med ljung, hvilken blommad som den nu är, gifver dem en behaglig färg och förtager något av deras ödslighet.

Hörande till samma kategori och belägen mellan Hörby och Stavröd reser sig en kulle som inom Frosta härad vunnit en hemsk ryktbarhet, af den orsak, att man i forna dagar på dess krön förpassade sådana människobarn åt evigheten, som genom mörka, blodiga gärningar gjort sig förtjänta af en mörk och blodig död.

Något som för öfvrigt är karakteristiskt för kullarna i denna trakt är deras egendomliga formationer samt de talrika fornlemningar som här och var möta ens blick.

Tåget strävar vidare i stark fart (ca 25 km i timmen) mot Tollarp."

Vykort taget från Järnvägshotellet. Stämplat 1905.

Ovan: Äspinge station omkring 1900.
Nedan: Stationsområdet 2009.

Här slutar berättelsen om en färd på järnvägen. Den första stationen på sträckan Hörby - Tollarp är Äspinge. I början av 1980-talet vandrade jag ofta på banvallen i Äspinge i släptåg med min hund Kim. En del rostiga räls-spik har jag funnit här, några av dem tog jag hem, putsade upp dem och målade dem med silverfärg. De finns ännu kvar i min relativt stora tågsamling av ånglok från hela Europa.

Per-Gunnar Mörck.

Bilderna på Fulltofta station och tåg från stationen mot Hörby är från Vuxenskolan i Hörby. Tillstånd att publicera dem har getts av Lars Reis.

Källor:

Tidningsarkivet i Lund.

Nr 2 2001 av medlemstidskrift för Museiföreningen Skånska Järnvägar.

Den 25 oktober 1882 öppnades järnvägslinjen Hör – Hörby. Nedanstående är från Eslöfs Tidningar onsdagen den 17 maj och onsdagen den 1 november 1882.

Entreprenadauktion.

Genom entreprenadauktion, som å Hörby gästgivarergård förrättas måndagen den 22 i denna månad kl. 11 f. m., öfverlåtes åt den minstbjudande uppförandet under innevarande år af följande byggnader vid Hör—Hörby jernväg, nemligen:

1:o) Ett mindre stationshus och tvenne mindre ekonomibyggnader vid hvardera af anhaltsstationerna **Hüggenäs** och **Fulltofta** samt

2:o) Ett större stationshus, i tvenne våningar med sammanbygd ångvagns- och lokomotivstall, ett godsmagasin och en ekonomibyggnad vid **Hörby station**; alla byggnaderna under asfaltstak af Munksjö fabrik.

Från och med måndagen den 15 d:s finnas fullständiga ritningar och kostnads förslag att tillgå hos undertecknad, verkställande direktör, som meddelar närmare upplysningar. Anbudn göras å byggnaderna hvar för sig eller i sin helhet. De närmare villkoren meddelas vid auktionstillfället, deribland må nämnas att en entreprenör bör vara beredd att vid klubbslaget ställa antaglig, till vederhäftigheten behörigen styrkt borgen för entreprenadvilkorens fullgörande och de förskotter, som å byggnadsarbetet möjligen kan lemnas.

Hörby & Georgshill den 11 Maj 1882.

(Tr. o. 2.)

Georg Krook.

Vid
Hör — Hörby-jernvägens öppnande
den 25 Oktober 1882.

Stilla och färdlöst har bandet knutits
Fast till det vidsträckta jernvägsnät:
Genom den bygd som af fliten brutits
Samfärdslinien går trygg och rät.

Jernfålen frustar och ångan sjuder,
Svänger i hvirflar mot himlen opp,
Gälla signalen kring nejden ljuder,
Käck som ett jublande framtidshopp.

Väcker väl genljud i mångets sinne,
Tänder den slumrande vandringslust.
Hemmet dock lefver i troget minne,
Saknad och älskad på fjerran kust.

Håll ej tillbaka de unge och djerfve,
— Vikingalynnet tål inga band —
Rikdom och rykte de fritt förvärfve,
Skänke det sedan åt fädrens land!

Älskade hembygd, från världens äflan
Redan för länge du skyggt dig gömt.
Tveka ej längre! Stig fram till täflan,
Visa i handling hvad tyst du drömt.

Djupt i den lugna, den skånska hågen
Framtidens löfte så långsamt gror,
Liknar den härdiga vinterrågen,
Springer i ax när minst man tror.

Höstklädd står nejden och löfven sväfva
Döende ned öfver mörkbrun ljung,
Våren på nytt skall dock manteln yäfva:
Susande skogen blir åter ung.

Fagraste ängar kring Ringsjöstränder
Le då mot främlingens tjasta blick! —
Spörj honom se'n, om i fjerran länder
Blidare tafla han skåda fick.